

พฤติกรรม的开รับสื่อกับทัศนคติที่มีต่อการสร้างรายได้บนเครือข่ายดิจิทัล
ของผู้สูงวัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
MEDIA EXPOSURE BEHAVIOR AND ATTITUDE TOWARD EARNING
MONEY ON DIGITAL NETWORKS OF THE ELDERLY IN BANGKOK AND
SURROUNDING AREAS

ขจรจิตร ธารสาร¹ วรัญญา เดชพงษ์² นริศรา ไม้เรียง³

Khajornjit Thanasarn¹ Waranya Dathpong² Naridsara Mairieng³

Article History

Received: 11-11-2023; Revised: 21-11-2023; Accepted: 18-02-2024

<https://doi.org/10.14456/issc.2025.79>

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัย: 1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของผู้สูงวัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 2. เพื่อศึกษาทัศนคติที่ส่งผลต่อการสร้างรายได้บนเครือข่ายดิจิทัลของผู้สูงวัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล **ระเบียบวิธีวิจัย:** ผู้สูงวัยที่มีอายุตั้งแต่ 60 ขึ้นไป ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 400 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ คือ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยการนำเสนอในรูปแบบของตารางและบรรยายเชิงพรรณนา **ผลการวิจัย:** พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 60 – 69 ปี ส่วนใหญ่สถานภาพสมรสระดับการศึกษาปริญญาตรี หรือเทียบเท่า ประกอบอาชีพเป็นเจ้าของกิจการ แหล่งที่มาของรายได้มาจากตนเอง รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท ส่วนมากพักอยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ส่วนมากเปิดรับสื่อทาง ไลน์ เฟสบุ๊ก ติดต่อก ในช่วงเวลา ก่อน 8.00 น. วัตถุประสงค์ในการเปิดรับสื่อ คือ เพื่อเปิดรับข้อมูลข่าวสาร จำนวนครั้งในการเปิดรับสื่อคือ ต่อสัปดาห์ คือ 10 ครั้งขึ้นไป อุปกรณ์ที่ใช้งานในการเปิดรับสื่อคือโทรศัพท์มือถือ ทัศนคติที่มีต่อการสร้างรายได้บนเครือข่ายดิจิทัลของผู้สูงวัยในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ ด้านความรู้ความเข้าใจโดยรวมอยู่ในระดับ

¹ สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

Department of Marketing, Faculty of Business Administration and Information Technology, Rajamangala University of Technology Tawan-ok E-mail: bua4747@gmail.com *Corresponding Author

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาเทคโนโลยีมีเดีย คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

Asst. Prof., Department of Multimedia Technology, Faculty of Business Administration and Information Technology
Rajamangala University of Technology Tawan-ok

³ ดร. นักปฏิบัติการอุดมศึกษา สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

Dr. Academic Office, Academic Resource and Information Technology, Rajamangala University of Technology
Tawan-ok

มาก ซึ่งส่วนมากมีความเห็นว่าเป็นเพื่อสื่อสารกับเพื่อนใหม่ที่มีความสนใจในเรื่องราวเดียวกัน ด้านความรู้สึก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งส่วนมากมีความเห็นว่าการเปิดรับสื่อหลายช่องทางจะทำให้เป็นการเปิดโอกาสในการสร้างรายได้และด้านพฤติกรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งส่วนมากมีความเห็นว่ามีพฤติกรรมการวางแผนร่วมกับเพื่อนๆ หรือขอคำแนะนำจากผู้มีรายได้สูงเพื่อเตรียมสร้างรายได้บน เครือข่ายดิจิทัล ผลจากการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นโดยรวมว่าการเปิดรับสื่อหลายช่องทาง เช่น ไลน์ เฟซบุ๊ก เป็นการเปิดโอกาสที่สำคัญอีกทางในการทำให้คนรู้จักและสามารถสร้างรายได้ให้เพิ่มมากขึ้นในอนาคตได้

คำสำคัญ : พฤติกรรม; การเปิดรับสื่อ; เครือข่ายดิจิทัล; ผู้สูงวัย

ABSTRACT

Objective: 1) To study the media exposure behavior of the elderly in Bangkok and surrounding areas and 2) To study the attitude that affects income generation on the digital network of the elderly in Bangkok and surrounding areas. **Methods:** The sample was 400 elderly people aged 60 and over in Bangkok and surrounding areas by cluster sampling. The instruments used were a questionnaire and an interview. statistics used included frequency, percentage, mean, and standard deviation. The study was presented in table and written description. **Results:** The results of this study found that most of the sample was female and the ages of 60 – 69 years. The majority were marital status, bachelor's degree level or equivalent working as a business owner. The source of income comes from oneself. The average monthly income was 10,001 - 20,000 Baht. Most resided in Bangkok. Media exposure behavior mostly on line facebook and tiktok during the time before 8:00 a.m. The purpose of media exposure was to receive information. The number of times per week was 10 times or more. The device used for media exposure was the mobile. Attitudes towards generating income on digital networks of the elderly in Bangkok and the surrounding areas. The results of the study revealed that all samples have opinions at a high level, divided into 3 areas. Overall, knowledge and understanding were at a high level and most of them had the opinion that it was to communicate with new friends who were interested in the same stories. Overall, the emotional aspect was at a high level and most of them had the opinion that media exposure to many channels would make the opportunity to generate income. And overall behavior was at a high level and most of them had the opinion that there was a behavior of making plans together with friends or asking for advice from high-income earners to prepare to make money on digital networks. The results from the interview showed that the sample had the overall opinion that media exposure to multiple channels, such as Line, Facebook, was another important opportunity for making people aware of them and being able to generate more income in the future.

Keywords: Behavior; Media Exposure; Digital Media; Elderly

1. บทนำ

ผู้สูงอายุคือกลุ่มที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งมีการแบ่งช่วงอายุผู้สูงอายุออกเป็นหลายกลุ่ม ในแต่ละกลุ่มจะมีสมรรถภาพสภาพร่างกายและการรับรู้แตกต่างกัน การทำงานของคนกลุ่มนี้จะมีทั้งงานนอกระบบและงานในระบบ ได้แก่ (จิตาพร สร้อยไข, 2553) 1. แรงงานในระบบ (Formal Sector) เช่น ผู้ที่มีรายได้ประจำ มีเงินเดือนแน่นอน หรือ “มนุษย์เงินเดือน” 2. แรงงานนอกระบบ (Informal Sector) คือ แรงงานที่ทำงานอิสระ เช่น คนที่ทำงานไม่เต็มเวลา คนงานที่รับงานไปทำที่บ้าน คนงานที่ทำงานรับเหมาช่วง โดยสามารถที่จะจำแนกประเภทของแรงงานนอกระบบได้ 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ทำงานรับจ้าง และมีเงินเดือนประจำ เช่น แรงงานรับจ้างทำการเกษตร ตามฤดูกาล แรงงานประมง คนรับใช้และคนทำงานบ้าน กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ทำอาชีพอิสระทั่วไป เช่น คนขับรถรับจ้าง เกษตรกร ชาวสวน แม่ค้าหาบเร่ แผงลอย ช่างเสริมสวย ช่างทำผม นอกจากแรงงานในระบบและนอกระบบแล้ว ยังมีบางกลุ่มที่ไม่ได้ประกอบอาชีพอะไรเลย จนกระทั่งช่วงชีวิตก้าวเข้าสู่ช่วงอายุผู้สูงอายุ กล่าวถึงผู้ที่ทำงานในระบบ เมื่อชีวิตก้าวเข้าสู่วัยเกษียณ คืออายุ 60 ปี ถือว่าการทำงานสิ้นสุดลง การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการใช้ชีวิตเริ่มเกิดขึ้น เนื่องจากต้องใช้เวลาปรับตัวอย่างมากกับการใช้ชีวิตหลังเกษียณ ซึ่งบางคนยังคงมีสมรรถภาพสภาพร่างกายที่แข็งแรง รวมถึงการเรียนรู้ที่ยังสามารถขับเคลื่อนต่อไปได้อีกหลายคนอาจยังมีความต้องการในการใช้ความรู้ที่ตนเองมีอยู่เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์กับคนอื่นต่อไป หรือบางคนอาจมีแนวทางไว้ว่าอยากทำอะไรบางอย่างที่ตัวเองชอบอยู่ที่บ้าน เช่น ทำขนม ตัดเย็บเสื้อผ้า ทำกระเป๋า ฯลฯ และนำไปขายเพื่อหารายได้เลี้ยงชีพให้กับครอบครัว แต่หลายคนก็ไม่อาจหาช่องทางในการขายผลิตภัณฑ์ที่ตนเองทำขึ้นได้ เนื่องจากปัจจัยรอบด้านหลายอย่าง เช่น เงินทุน สถานที่ การเข้าถึงกลุ่มลูกค้า และอื่นๆ อีกมากมาย สำหรับผู้ทำงานนอกระบบก็มีลักษณะไม่แตกต่างกัน คือ เมื่อถึงเวลาหนึ่งที่ฤดูแห่งการทำงานจบลงจนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ก็ต้องใช้ชีวิตอยู่กับบ้านหรือครอบครัวอย่างเดียว อาจทำให้เกิดความรู้สึกเบื่อหรือไม่อยากใช้ชีวิตอยู่กับบ้าน อยากออกไปทำกิจกรรมหรือทำอะไรเพื่อให้ชีวิตมีอะไรน่าสนใจมากขึ้น หรือสุดท้ายก็ต้องการหารายได้ด้วยวิธีทางต่างๆ เช่นเดียวกัน

การทำงานต่างๆ นั้นหากมีการใช้ระบบเครือข่ายดิจิทัลมาเป็นตัวกลางในการช่วยสนับสนุนด้วยแล้ว ความรวดเร็วในการทำงานนั้นย่อมเกิดความเร็วมากขึ้น เนื่องจากระบบเครือข่ายดิจิทัลเป็นระบบที่มีความเร็วสูงในปัจจุบันนี้ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เนื่องจากความเร็วในการส่งข้อมูลที่สูง และมีแบนด์วิธที่กว้าง สามารถรองรับการสื่อสารแบบมัลติมีเดีย เช่น วิดีโอโพลีที่มีการส่งทั้งภาพและเสียงพร้อมกัน ในการโทรศัพท์ผ่านเครือข่ายดิจิทัล โดยผู้ที่อยู่ปลายสายทั้งสองฝ่าย คือผู้โทรและผู้รับจะสามารถมองเห็นหน้าและการกระทำขณะคุยโทรศัพท์ของกันและกันได้แบบเรียลไทม์ และระบบนี้สามารถรองรับการประชุมทางไกลพร้อมกันหลายๆ สายได้ ด้วยระบบเครือข่ายดิจิทัลความเร็วสูงมีอยู่หลายแบบ ขึ้นอยู่กับการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์หลายด้านได้อีกด้วย

กล่าวถึงการสร้างรายได้ในยุคสมัยใหม่ สำหรับผู้สูงอายุ ตามที่สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เสนอรายงานการคาดการณ์ประชากรของประเทศไทยระหว่างปี 2553-2583 ต่อรัฐบาล พบข้อมูลว่าปี พ.ศ. 2563 มีจำนวนผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป จำนวนประมาณ 12 ล้านคน และคาดการณ์ว่าอีก 20 ปีข้างหน้า ในปี พ.ศ. 2583 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัว โดยตัวเลขผู้สูงอายุของไทย จะเพิ่มมากขึ้นถึง 20.42 ล้านคน สำหรับประชากรที่มีอายุ 15-59 ปี ซึ่งนับได้ว่าเป็นวัยแรงงานในปี 2563 มีจำนวนประมาณ 43.26 ล้านคน แต่จะมีแนวโน้มลดลงเหลือเพียง 36.5 ล้านคนในปี 2583 คิดเป็นสัดส่วนได้ว่าในปี 2563 มีวัยแรงงาน 3.6 คน ต่อผู้สูงอายุ 1 คน และจะลดลงเหลือวัยแรงงาน 1.8 คน ต่อผู้สูงอายุ 1 คนในช่วงปี 2583 จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการที่ประชากรผู้สูงอายุมี

แนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่วัยแรงงานลดลงอย่างมีนัยสำคัญย่อมนำมาซึ่งปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคส่วนต่างๆ และนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมได้ในอนาคต

เมื่อพิจารณาต่อมาถึงข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรหรือการสำรวจแรงงาน ในปี 2562 พบว่ามีจำนวนผู้สูงอายุที่ทำงาน 4.23 ล้านคน (ร้อยละ 34.5) จากจำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น 12.27 ล้านคน เมื่อพิจารณาผู้สูงอายุที่ทำงานตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญในปี 2562 พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง ร้อยละ 62.1 รองลงมาเป็นช่วยธุรกิจครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ร้อยละ 20.4 เป็นลูกจ้างเอกชน ร้อยละ 11.2 ส่วนที่เหลือเป็นนายจ้าง ลูกจ้างรัฐบาล และการรวมกลุ่ม ร้อยละ 3.7 ร้อยละ 2.5 และร้อยละ 0.1 ตามลำดับ ทั้งนี้ มีผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาจากการทำงานจำนวน 8.74 แสนคน โดยส่วนใหญ่เป็นประเด็นเรื่องค่าตอบแทน ซึ่งมีผู้ประสบปัญหาถึงร้อยละ 61.6 สำหรับข้อมูลสถิติข้างต้นนี้ ชี้ให้เห็นได้ว่าผู้สูงอายุจำนวนมากยังคงมีศักยภาพในการทำงาน และมักดำเนินธุรกิจด้วยตนเอง ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งพัฒนาขีดความสามารถของผู้สูงอายุเพื่อสร้างอาชีพหรือสร้างรายได้ต่อไป ในปัจจุบันยังมีอาชีพอีกมากมายที่ผู้สูงอายุสามารถทำได้ โดยเฉพาะงานที่ได้เป็นนายตัวเอง เนื่องจากผู้สูงอายุมีเวลายืดหยุ่น มีอิสระในการเลือก อาจจะไม่ต้องแบกรับภาระในการเลี้ยงดูลูกหลาน งานหนักหรืองานเบาที่สามารถเลือกได้ อีกทั้งยังได้อยู่บ้าน และช่วยคลายความเครียดได้อีกด้วย โดยตัวอย่างอาชีพต่างๆ เช่น สอนหนังสือออนไลน์ ในช่วงโควิด-19, เป็นที่ปรึกษาเฉพาะด้าน, ขายของออนไลน์ หรือ ขายอาหารออนไลน์ (ข้อมูลจาก สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีแนวคิดที่จะศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อกับทัศนคติที่มีต่อการสร้างรายได้บนเครือข่ายดิจิทัลของผู้สูงวัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล การที่ได้ข้อมูลจากการวิจัยนี้จะสามารถทำให้ผู้วิจัยทราบว่าสื่อสังคมออนไลน์ประเภทใดที่ผู้สูงวัยให้ความสนใจและนิยมใช้มากที่สุด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม ตรงกับพฤติกรรมและทัศนคติ และเพื่อสามารถถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการสร้างรายได้บนเครือข่ายดิจิทัลของผู้สูงวัยได้อีกด้วย นอกจากนี้หากมีการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมกับผู้สูงวัยแล้วจะทำให้ผู้สูงวัยได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น และทำให้เกิดแนวทางในการสร้างรายได้ให้กับตนเองจากการเข้าถึงสื่อเหล่านั้นภายใต้การนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดความเหมาะสม รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการเข้าถึงสื่อแต่ละประเภทอีกด้วย และเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงวัยในสังคมไทยให้มีสังคมการเป็นอยู่ที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่กับครอบครัวและสังคมได้อย่างมีความสุข

2. วัตถุประสงค์ของการทำวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของผู้สูงวัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. เพื่อศึกษาทัศนคติที่ส่งผลต่อการสร้างรายได้บนเครือข่ายดิจิทัลของผู้สูงวัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

3. ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อนำข้อมูลมาส่งเสริมกันให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กลุ่มตัวอย่าง สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ประชากรผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กรุงเทพมหานคร ได้แก่ เขตสายไหม เขตคลองสามวา เขตลาดพร้าว นนทบุรี ได้แก่ ไทรน้อย ปทุมธานี ได้แก่ ลำลูกกา สมุทรปราการ ได้แก่ พระประแดง นครปฐม ได้แก่ พุทธมณฑล สมุทรสาคร ได้แก่ บ้านแพ้ว โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน จำนวน 400 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม ใช้การจัดประชากรแต่ละ

เขตพื้นที่ที่มีสัดส่วนเท่าเทียมกัน สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ตัวแทนของกลุ่มผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลหรือตัวแทนอื่นที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

1. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะสูงอายุ

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะสูงอายุ พบว่ามีนักวิชาการได้มองภาวะสูงอายุแตกต่างกัน ซึ่งในส่วน ของ (Ebersole and Hess, 1985) ได้สรุปแนวคิดและทฤษฎีการสูงอายุออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่

(1) ทฤษฎีทางชีววิทยา (Biological Theory) ทฤษฎีนี้อธิบายว่ามนุษย์ประกอบด้วยองค์ประกอบใหญ่ๆ 3 อย่าง คือ เซลล์ที่สามารถเพิ่มตัวเองตลอดชีวิต เซลล์ที่ไม่สามารถแบ่งตัวเอง และองค์ประกอบอื่นๆที่ไม่ใช่เซลล์ จาก ทฤษฎีทางชีววิทยาของการสูงอายุจะพบว่าในแต่ละทฤษฎีนั้นก็ได้พยายามที่จะค้นหาความจริงเพื่อนำมาอธิบายว่าการ สูงอายุหรือความแก่ เป็นผลจากสิ่งใดในการนำทฤษฎีต่างๆ เหล่านี้ไปใช้ผู้ศึกษาแต่ละคนมีแนวความเชื่อในเรื่องใด ล้วน แต่จะนำแนวคิดของทฤษฎีไปประกอบการศึกษา ถึงแม้ว่าจะมีการศึกษาค้นคว้าทดลองเกี่ยวกับความแก่มากมายแต่ก็ยังไม่ มีข้อสรุปใดที่สามารถนำไปใช้อธิบายทั่วไปได้ ทราบแต่เพียงว่ากระบวนการชราภาพหรือความแก่ของเซลล์ต่างๆ เป็น ปฏิกิริยาซับซ้อนเกี่ยวข้องกับพันธุกรรม การเผาผลาญฮอร์โมน ระบบภูมิคุ้มกัน ระบบประสาท ต่อมไร้ท่อ รวมทั้ง การเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบในเซลล์ เนื้อเยื่อ และอวัยวะเหล่านั้น โดยมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้ (ยรรยงค์ มณี วงษ์, 2554)

(2) ทฤษฎีทางจิตวิทยา (Psychological Theory) เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลไกการเจริญทางด้าน จิตวิทยา ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการมีอายุในจิตวิทยาในเรื่องเขาวนปัญญา พบว่า ไม่อาจสรุปได้ว่าเขาวนปัญญาจะเสื่อม ลงตามวัย ส่วนในเรื่องความจำและการเรียนรู้ได้มีการศึกษาถึงความจำและการเรียนรู้เป็นสิ่งที่จะต้องควบคุมกันไป จาก การวิจัยพบว่าผู้สูงอายุมีความสามารถในการเรียนรู้ได้ดีเท่ากับคนอ่อนวัย แต่ต้องใช้เวลาานานกว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิด ปัญหาต่อการเรียนรู้คือความเครียด อันเป็นผลมาจากระบบประสาทและสรีรวิทยาของบุคคล การสูญเสียความจำและ ความสามารถในการเข้าใจและแรงจูงใจ จากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุไม่จำเป็นต้องใช้แรงจูงใจในการทำงานมากกว่า บุคคลวัยอื่นเลย แม้ว่าผู้สูงอายุจะมีเซลล์ประสาทในสมองตายเป็นจำนวนมากแต่ขณะเดียวกันก็สะสมประสบการณ์อัน เกิดจากการเรียนรู้ไว้มากเช่นกัน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ถ้าผู้สูงอายุมีประสบการณ์ที่ดีในอดีตได้รับการยอมรับดี มีสภาพอารมณ์ที่มั่นคง ก็จะ ส่งผลต่อวัยที่สูงขึ้น ทำให้มีความรอบคอบสุขุมตามขึ้นด้วย แนวคิดทางจิตวิทยา ได้เชื่อมโยงเอาทฤษฎีทางชีววิทยา และสังคมวิทยาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยโดยเสนอว่าการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพและพฤติกรรมของผู้สูงอายุนั้น เป็นการ พัฒนาและปรับตัวของความนึกคิด ความรู้ ความเข้าใจ แรงจูงใจ การเปลี่ยนแปลงไปของอวัยวะรับสัมผัสทั้งปวง ตลอดจนสังคมที่คนชราผู้นั้นอาศัยอยู่ สำหรับตัวอย่างทฤษฎีทางจิตวิทยา ได้แก่ (ยรรยงค์ มณีวงษ์, 2554)

ทฤษฎีของเพค (Peck's Theory) โรเบิร์ต เพค ได้แบ่งผู้สูงอายุเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้สูงอายุวัยต้น อายุ 56-75 ปี และผู้สูงอายุตอนปลาย อายุ 75 ปีขึ้นไป ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกันทั้งทางกายภาพ และทางจิตสังคมซึ่งมีผล ต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตสังคมของผู้สูงอายุ 3 ลักษณะคือ (Eliopoulos, C. 1995)

1) Ego differentiation and work-role preoccupation เป็นความรู้สึกเกี่ยวกับงานที่ทำอยู่ โดยจะรู้สึกว่ ตนยังมีคุณค่าอยู่ต่อเมื่อบทบาทลดลงหรือเปลี่ยนไปจึงพอใจที่จะหาสิ่งอื่นๆ มาทำทดแทน (วัยผู้สูงอายุตอนต้น)

2) Body transcendence and body preoccupation เป็นความรู้สึกที่ผู้สูงอายุยอมรับว่าสภาพร่างกายของตนถดถอยลงและชีวิตจะมีสุขถ้าสามารถยอมรับและปรับความรู้สึกนี้ได้ (อายุที่เพิ่มขึ้น)

3) Ego transcendence and Ego preoccupation เป็นความรู้สึกที่ยอมรับกฎเกณฑ์และการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ และยอมรับความตายได้โดยไม่รู้สึกหวาดวิตก (วัยผู้สูงอายุตอนปลาย)

นอกจากทฤษฎีทางจิตสังคมที่กล่าวมาแล้วยังมีแนวคิดที่คล้ายคลึงกันอธิบายความหมายของความชรา อีกได้แก่แนวคิดของ Ebersole, และ Butler and Lewis ทฤษฎีทางจิตวิทยานี้ได้เชื่อมโยงทฤษฎีทางชีววิทยาและสังคมวิทยาเข้ามามีผลทำให้ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปนั้นไม่สามารถยืนยันได้จากทฤษฎีใดเพียงทฤษฎีเดียว ดังคำกล่าวที่ว่า "Data rich Theory poor Lack of agreement" อย่างไรก็ตามนักจิตวิทยายอมรับว่ากระบวนการชราด้านจิตวิทยา สามารถอธิบายได้จากลักษณะทางพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในแต่ละวัย ซึ่งพิจารณาได้จากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกดังนี้ ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ แรงจูงใจสติปัญญา ความจำ การรับรู้ การเรียนรู้ และบุคลิกภาพ ทำให้พบว่าผู้สูงอายุจะมีการผันแปรไปตามการเปลี่ยนแปลงในระดับต่างๆ ของ ร่างกาย ตามที่กล่าวไปแล้วในทฤษฎีทางชีววิทยา มีงานวิจัยยืนยันว่า ผู้สูงอายุมีการเรียนรู้ได้เกือบเท่ากับคนอ่อนวัยแต่ต้องอาศัยเวลาที่นานกว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้คือ ความเครียด ผลจากประสาทและสรีรวิทยาที่เปลี่ยนแปลง ทำให้เสียความจำ ส่วนแรงจูงใจพบว่าผู้สูงอายุไม่จำเป็นต้องใช้แรงกระตุ้นในการทำงานมากกว่าบุคคลวัยอื่นๆ ปัจจัยภายนอก คือ การเปลี่ยนแปลงทางสรีรภาพ ได้แก่ พันธุกรรม กับปฏิสัมพันธ์ที่ ร่างกายมีต่อสังคม ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม โครงสร้างสังคม

(3) ทฤษฎีทางสังคมวิทยา (Sociological Theory) เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงแนวโน้มบทบาทของบุคคลสัมพันธ์ภาพ และการปรับตัวทางสังคมในช่วงท้ายของชีวิต หรือเป็นทฤษฎีที่พยายามวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุต้องมีสถานะทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทั้งพยายามที่จะช่วยให้มีการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ทฤษฎีนี้เชื่อว่าถ้าสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วก็จะทำให้สถานภาพของผู้สูงอายุเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามไปด้วย และสถานะของผู้สูงอายุในสังคมจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับจำนวนของผู้สูงอายุในสังคมนั้น ล้วนแต่มองความสูงอายุกจากสถานภาพทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางลดลง แต่ผู้สูงอายุยังคงต้องการบทบาทเดิมจึงเกิดความเครียดส่งผลให้เกิดการถอนตัวออกจากสังคม แต่การจะใช้ชีวิตในช่วงสูงอายุให้มีความสุขนั้นต้องคงบทบาทและสถานภาพทางสังคมไว้แต่ควรอยู่ในระดับที่เหมาะสม แนวคิดทางสังคมวิทยาที่สำคัญได้แก่ ทฤษฎีกิจกรรม ทฤษฎีแยกตนเอง ทฤษฎีความต่อเนื่อง ทฤษฎีบทบาท โดยมีรายละเอียดดังนี้

ทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) (เล็ก สมบัติ และคณะ, 2554) เป็นทฤษฎีในกลุ่มสังคมวิทยา โดย (Kossuth, P. M. and Bengtson, V., 1988) ได้พัฒนาขึ้นมาวิเคราะห์ถึงการทำกิจกรรมต่างๆ ของบุคคล สิ่งที่ทำให้บุคคลมีความพึงพอใจในตนเอง และมีแรงจูงใจที่จะสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เป็นการสร้างการเรียนรู้ให้กับบุคคล โดยมีกิจกรรมเป็นเครื่องมือ และเป็นการพัฒนาบุคคลโดยอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ทฤษฎีกิจกรรมอธิบายบทบาทของผู้สูงอายุ ที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ เป็นการทำกิจกรรมที่ส่งผลให้มีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทฤษฎีกิจกรรมแสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุที่มีการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทำให้มีความพึงพอใจในชีวิต และปรับตัวได้ดีกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มียบทบาทหน้าที่หรือการทำกิจกรรมใดๆ ทฤษฎีกิจกรรมยังเชื่ออีกว่า กิจกรรมจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขมีความเพลิดเพลิน กระฉับกระเฉง สามารถ

ตัดสินใจได้ เกิดภาพพจน์ที่ดีเกี่ยวกับตนเอง โดยแนวคิดทฤษฎีนี้อยู่บนพื้นฐาน 3 ประการ (Hariom Gangwar, 2017) ได้แก่

1) การเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์กับสถานภาพทางสังคมก่อนการเกษียณ กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่เคยมีบทบาทที่แสดงความสามารถในสังคมมาก่อนเกษียณอายุจะเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อทดแทนบทบาทที่สูญเสียไป ผู้สูงอายุประเภทนี้จะมีความพร้อมทางด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต มีความพร้อมทางด้านรายได้และเศรษฐกิจในครอบครัว และมีความสุขมีความพึงพอใจที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม

2) การเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับพื้นฐานความคิดอารมณ์ จิตใจ และสังคมของผู้สูงอายุ กล่าวคือ เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ หรือหลังเกษียณ บุคคลจะมีการเปลี่ยนแปลงในชีวิตเกิดขึ้น เช่น การสูญเสียคู่สมรส การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในการทำงาน การทำกิจกรรมจะช่วยให้มีความมั่นคงทางด้านอารมณ์ มีความมั่นใจในการดำรงชีวิตและเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง และต้องการมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

3) ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมจะมีความคาดหวัง ว่ากิจกรรมที่จะทดแทนความสูญเสียการทำงานประจำ การมีชีวิตคู่ และการเป็นพ่อแม่ และสถานะในครอบครัวและในสังคมได้ดั่งนั้น กิจกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ ซึ่งอาจกลายเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้สูงอายุ ที่ควรมีต่อสังคม ครอบครัว และชุมชน เพื่อการมีคุณค่าในชีวิตและเพิ่มความพึงพอใจตนเองของผู้สูงอายุ รูปแบบของกิจกรรมแบ่งได้ 3 ประเภท (The Encyclopedia of Ageing: p.11) คือ 1. กิจกรรมที่ไม่มีรูปแบบ (Informal activity) เป็นกิจกรรมทั่วไปแบบไม่เป็นทางการ เช่น การช่วยเหลืองานทั่วไปภายในครอบครัว การพบปะพูดคุย หรือการสังสรรค์กับเพื่อนๆ หรือญาติ เป็นต้น 2. กิจกรรมที่มีรูปแบบ (Formal activity) เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นทางการ เช่น การเป็นจิตอาสา หรืออาสาสมัครทำกิจกรรมเพื่อสังคม การเข้าร่วมในกลุ่มในสมาคม หรือชมรมต่างๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกครอบครัว เป็นต้น 3. กิจกรรมที่ทำคนเดียว (Solitary activity) เป็นการทำกิจกรรมที่มีความเป็นส่วนตัวเป็นกิจกรรมที่ทำภายในบ้าน เช่น การทำกิจกรรมในยามว่าง กิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหรือคลายเครียด เป็นต้น

จากทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ สรุปว่า แต่ละทฤษฎีจะกล่าวถึงความสูงอายุแตกต่างกันไปทฤษฎีทางชีววิทยาจะอธิบายความชราโดยพิจารณาจากประสิทธิภาพการทำงานของร่างกายที่ลดลง ทฤษฎีทางจิตวิทยาจะมองความสูงอายุโดยพิจารณาจากความจำการเรียนรู้ สติปัญญา อารมณ์ส่วนทฤษฎีทางสังคมวิทยาพิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากความสามารถในการคงบทบาท และสถานภาพทางสังคมไว้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ไม่มีทฤษฎีใดเพียงทฤษฎีเดียวที่จะอธิบายความเสื่อมถอยของสังขาร การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ จิตใจ และสภาพทางสังคมของผู้สูงวัยได้ทั้งหมด

จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะสูงอายุ จะทำให้ทราบถึงลักษณะของแนวคิด พฤติกรรม ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ของผู้สูงอายุ รวมถึงบทบาทหน้าที่ต่างๆ ในสังคม ทฤษฎีนี้เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่ศึกษาเพราะว่า การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุนั้น ก่อนที่จะมีการเข้าถึงเพื่อพูดคุยหรือสื่อสารกัน ผู้วิจัยควรทราบข้อมูลเหล่านี้เพื่อนำไปสู่การพูดคุยเพื่อเก็บข้อมูล และจะได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อต่อไป

แนวคิดนิยามของผู้สูงอายุ รวมถึงการแบ่งช่วงอายุและข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงวัย โดยข้อมูลดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับงานวิจัยเนื่องจาก งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงวัย ดังนั้นหากมีการทราบข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นที่ถูกต้อง รวมถึงการแบ่งช่วงอายุ ว่าแต่ละช่วงอายุนั้นมีพฤติกรรมอย่างไร และต้องการอะไรช่วงนี้ ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยเป็นแนวทางการพัฒนาสื่อที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงวัยในแต่ละช่วงอายุได้

4. ทบทวนวรรณกรรม

ชานนท์ ศิริธร (2554) ได้สรุปความหมายของการเปิดรับสื่อว่า หมายถึง ระยะเวลา ช่วงเวลา ความบ่อยครั้งในการเปิดรับ รวมไปถึงจำนวนสื่อที่ใช้ในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ

แซมมวล แอล เบคเกอร์ (Sammuel L. Becker, 1978) ได้ให้ความหมายของการเปิดรับข่าวสารโดยจำแนกตามพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสาร ดังนี้

1. การแสวงหาข้อมูล (Information Seeking) กล่าวคือ บุคคลจะแสวงหาข้อมูลเมื่อต้องการให้มีความคล้ายคลึงกับบุคคลอื่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือเรื่องทั่วไป

2. การเปิดรับข้อมูล (Information Receptivity) กล่าวคือ บุคคลจะเปิดรับข่าวสารเพื่อต้องการทราบข้อมูล ที่ตนเองสนใจอยากรู้ เช่น เปิดดูโทรทัศน์เฉพาะรายการที่สนใจ หรือมีผู้แนะนำ หรือขณะอ่านหนังสือพิมพ์หรือดูโทรทัศน์ หากมีข้อมูลข่าวสารที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับตนเองก็จะให้ความสนใจให้อ่านหรือดูเป็นพิเศษ

3. การเปิดรับประสบการณ์ (Experience Receptivity) กล่าวคือ บุคคลจะเปิดรับข่าวสารเพราะต้องการกระทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเพื่อผ่อนคลายอารมณ์

นอกจากนั้น Charles K. Atkin (อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2540) ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลยังเปิดรับ ข่าวสาร และมีทักษะในการแสวงหาข้อมูลมากเท่าใด ก็ยิ่งมีความรู้และเท่าทันสภาวะแวดล้อมมากขึ้นเป็นเงาตามตัว เท่านั้น และข่าวสารที่ลดความไม่รู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมภายนอกนั้นจะเป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความคิด และแก้ปัญหาต่าง ๆ

นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่าสื่อหรือสื่อมวลชนต่างๆ มิได้มีอิทธิพลต่อประชาชนโดยตรงเสมอไป ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีความคิดเป็นของตนเอง สามารถเลือกรับข้อมูลข่าวสารเองได้ด้วย เพราะมีเวลาและความสามารถในการเปิดรับสื่อที่จำกัด จึงเลือกที่จะเปิดรับสื่อหรือเลือกที่จะใช้สื่อตามความปรารถนาของตนผ่านกระบวนการเลือกสรร (Selective Processes) ว่าการเลือกเปิดรับข่าวสารนั้นถือได้ว่าเป็นปัจจัย สำคัญยิ่งประการหนึ่งที่กำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการรับส่งสารไปยังผู้รับสาร การเลือกเปิดรับ ข่าวสาร ประกอบด้วยกระบวนการกลั่นกรอง 3 ขั้น ดังนี้ (Joseph T : Klapper, 1960)

1. การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) ถือเป็นการเลือกรับข่าวสารด้วยความตั้งใจของบุคคล ตามปกติคนเราจะรับข่าวสารในแต่ละวันมากมาย ข่าวสารบางอย่างรับรู้ผ่านๆ เรื่องใดที่คนเราเห็นว่าตรงกับความ สนใจก็จะตั้งใจรับข่าวสารนั้นเป็นพิเศษมากกว่าข้อมูลอื่นๆ เช่น เมื่ออ่านหนังสือพิมพ์หรือดูโทรทัศน์ ก็อยากจะ สนใจทุกข่าวทุกรายการ แต่จะมีการเลือกให้ความสนใจบางข่าวบางรายการเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ ในการแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการของตนเอง นอกจากนี้บางครั้งบุคคลก็เลือกเปิดรับข่าวสารเพื่อทำให้ ตนเองมีความคล้ายคลึงกับบุคคลอื่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การเลือกเปิดรับนั้นผู้รับสารจะเลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารที่สอดคล้องกับความ คิดเห็น ความสนใจที่มี อยู่เดิม และพยายามหลีกเลี่ยงข่าวสารที่ไม่สอดคล้องกับทัศนคติและความคิดเห็นเดิมของตน ทั้งนี้เพราะการได้รับ ข่าวสารที่ไม่สอดคล้องกับความรู้ ความเข้าใจ หรือทัศนคติที่มีอยู่เดิม ก็จะก่อให้เกิดภาวะความไม่สมดุลทางจิตใจ ที่เรียกว่า “Cognitive Dissonance” ซึ่งบุคคลอาจจะลดภาวะความไม่สมดุลนี้ได้โดยการเปลี่ยนทัศนคติ ความรู้ หรือ พฤติกรรมการแสดงออก หรือเลือกสรรเฉพาะข่าวสารที่สอดคล้องกับความคิดเดิมของตน นอกจากนี้ปัจจัยด้านทัศนคติของแต่ละบุคคลแล้ว ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่เป็นตัวกำหนดการเลือกเปิดรับข่าวสาร อีกด้วย อาทิ สถานภาพ เศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อ อุดมการณ์ ประสบการณ์ ประเพณีวัฒนธรรมและศาสนา เป็นต้น

2. การเลือกรับรู้ (Selective Perception) กระบวนการนี้เป็นกระบวนการกลั่นกรองขั้นต่อมาจากการเลือกเปิดรับ กล่าวคือ เมื่อบุคคลเปิดรับข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งแล้วก็เชื่อว่าข่าวสารนั้นจะถูกส่งตาม วัตถุประสงค์

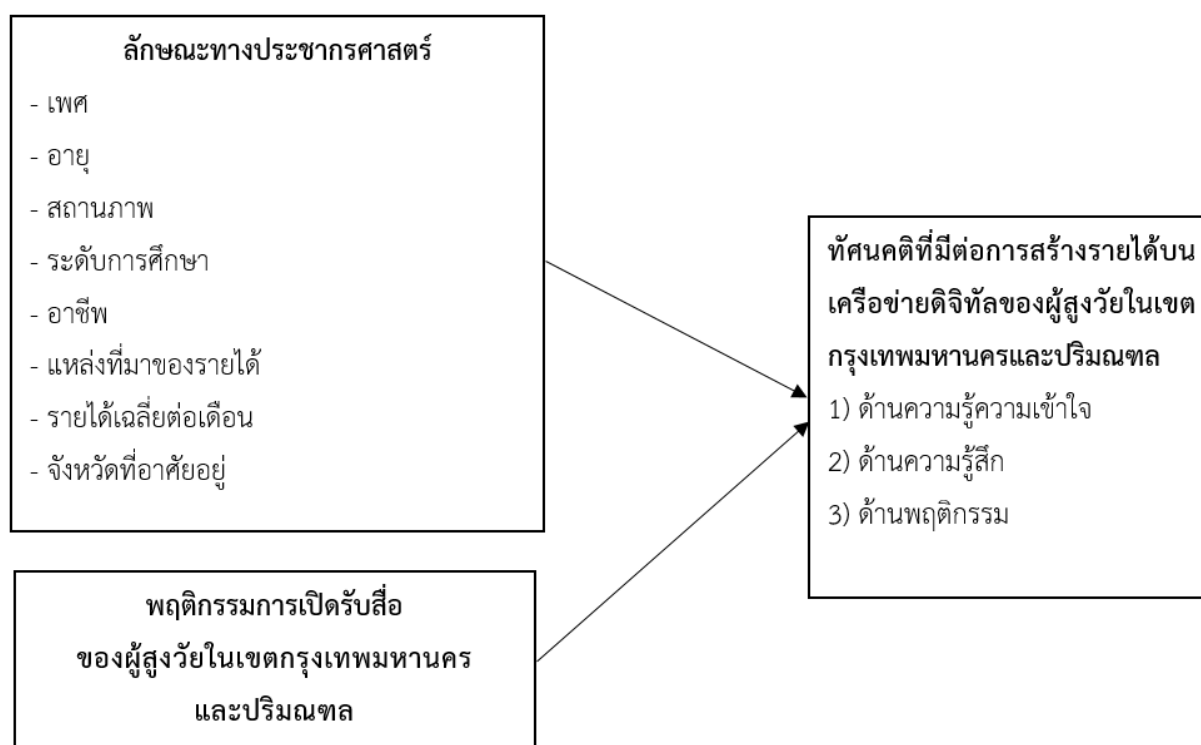
หรือเจตนาของผู้ส่งสารทั้งหมด ผู้รับสารแต่ละคนจะเลือกรับรู้หรือเลือกตีความหมายของสารนั้น แตกต่างกันไป ออกไปตามทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวัง แรงจูงใจ สภาวะร่างกาย หรือสภาวะอารมณ์ในขณะนั้น เป็นต้น ดังนั้นผู้รับสารจะตีความผิดพลาด หรือบิดเบือนข่าวสารให้มีทิศทางที่ ตนเองพอใจ ให้สอดคล้องกับความคิดเห็น ความสนใจ หรือทัศนคติที่มีอยู่เดิม

3. การเลือกจดจำ (Selective Retention) เป็นแนวโน้มในการเลือกจดจำข่าวสารเฉพาะส่วนที่ตรงกับ ความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติของตนเอง โดยมักจะลืมในส่วนที่ตนเองไม่สนใจ เรื่องที่ขัดแย้งหรือเรื่องที่ค้านกับ ความคิดเห็นของตนเอง กระบวนการนี้จึงเป็นกระบวนการกลั่นกรองขั้นสุดท้ายที่มีผลต่อการส่งสารไปยังผู้รับสาร หากความเข้าใจที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ นั้นสอดคล้องกับทัศนคติของบุคคล ความเข้าใจนั้นจะพัฒนาต่อไปเป็นความ เข้าใจที่ถาวร พร้อมทั้งจะจดจำในระยะยาวต่อไป

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

6. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานดังนี้

1. ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชากรผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม ใช้การจัดประชากรแต่ละเขตพื้นที่ให้มีสัดส่วนเท่าเทียมกันสำหรับการตอบแบบสอบถาม และกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน สำหรับการตอบแบบสัมภาษณ์ คือ ตัวแทนของกลุ่มผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น คือ 1) ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ, อายุ, สถานภาพ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, แหล่งที่มาของรายได้, รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และจังหวัดที่อาศัยอยู่ 2) พฤติกรรมการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตัวแปรตาม คือ ทักษะคิดต่อการสร้างรายได้บนเครือข่ายดิจิทัลของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์การวิจัย นำไปตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ และนำไปทดสอบก่อนนำไปใช้จริง เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร Alpha ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อการสร้างรายได้บนเครือข่ายดิจิทัลของผู้สูงอายุในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้อธิบายข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อกับทัศนคติที่มีต่อการสร้างรายได้บนเครือข่ายดิจิทัลของผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และรวบรวมแบบสัมภาษณ์เพื่อทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปข้อมูลออกมาในเชิงพรรณนา

7. ผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ทางสถิติมาทำการสรุปผลและนำเสนอผลการวิจัย ได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 57.75 ส่วนใหญ่มีอายุ 70 - 79 ปี มีจำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 51.00 ส่วนใหญ่สถานภาพสมรส มีจำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.25 ระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรี มีจำนวน 202 คน คิด

เป็นร้อยละ 50.50 จำแนกตามอาชีพ มีจำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 27.25 แหล่งที่มาของรายได้ ด้วยตนเอง จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 65.25 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 53.75 จำแนกตามจังหวัดที่อยู่อาศัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 20.50

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อกับทัศนคติที่มีต่อการสร้างรายได้บนเครือข่ายดิจิทัลของผู้สูงวัย ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเลือกเปิดรับสื่อ อื่นๆ ได้แก่ ไลน์ เฟสบุ๊ก ดิกต็อก มีจำนวน 97 คน ช่วงเวลาเปิดรับสื่อคือเวลา 08.00 น. จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50 วัตถุประสงค์เพื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสาร จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 19.50 มีจำนวนการเปิดรับสื่อ ตั้งแต่ 10 ครั้งขึ้นไป จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 26.50 อุปกรณ์ที่ใช้งานคือ โทรศัพท์มือถือ จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อกับทัศนคติที่มีต่อการสร้างรายได้บนเครือข่ายดิจิทัลของผู้สูงวัย ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อกับทัศนคติที่มีต่อการสร้างรายได้บนเครือข่ายดิจิทัลของผู้สูงวัย ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 จากคะแนนเต็ม 5 และค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.24 พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรู้เข้าใจ โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.23 และค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.34 แบ่งเป็นรายข้อพบว่า ระดับมาก ได้แก่ สามารถทำความเข้าใจกับข้อมูลต่างๆ ที่นำเสนอผ่านสื่อได้ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 ค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 ระดับปานกลาง ได้แก่ การรับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการสร้างรายได้ จากแหล่งข้อมูลต่างๆ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 ค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.24 และการเปิดรับสื่อทำให้ท่านได้รับความรู้ เกี่ยวกับการสร้างรายได้มากขึ้น คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.59 ค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.12 ด้านความรู้สึก โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 และค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.30 แบ่งเป็นรายข้อพบว่า ได้แก่ การสร้างรายได้บนเครือข่ายดิจิทัล จะทำให้ท่านเป็นที่รู้จักและมีลูกค้าเป็นจำนวนมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 ค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85 รองลงมาคือ การสร้างรายได้บนเครือข่ายดิจิทัลเป็นเรื่องที่ทำได้ง่าย คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02 ค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.83 ความสนใจอยากสร้างรายได้บน เครือข่ายดิจิทัล คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 ค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.42 การเปิดรับสื่อเป็นช่องทางสำคัญที่ทำให้ท่านสามารถสร้างรายได้ของตัวเองได้ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99 ค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.39 และการเปิดรับสื่อหลายช่องทางจะทำให้เป็น การเปิดโอกาสในการสร้างรายได้ ได้มากขึ้น คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97 ค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.40 ด้านพฤติกรรม โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.15 และค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.14 แบ่งเป็นรายข้อพบว่า ระดับน้อย ได้แก่ พฤติกรรมการวางแผนการสร้างรายได้บน เครือข่ายดิจิทัลของตัวเอง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.30 ค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.11 รองลงมาคือ พฤติกรรมการวางแผนร่วมกับเพื่อนๆ หรือขอ คำแนะนำจากผู้มีรายได้สูงเพื่อเตรียมสร้างรายได้บน เครือข่ายดิจิทัล คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.17 ค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.99 และ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อเพื่อหาความรู้เกี่ยวกับการสร้างรายได้เหมาะสม คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.99 ค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.84

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อกับทัศนคติที่มีต่อการสร้างรายได้บนเครือข่ายดิจิทัลของผู้สูงวัย ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการเก็บข้อมูล คือ การเปิดรับสื่อของผู้สูงวัยนั้นควรคำนึงถึง

ปัจจัยหลายอย่างในการผลิตสื่อ เช่น เนื้อหาของสื่อที่ผลิต ระยะเวลาของสื่อ รวมไปถึงแนวทางในการถ่ายทอดสื่อให้กับผู้สูงวัยเข้าใจได้โดยง่าย

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

สรุปผลข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้สัมภาษณ์ทั้ง 6 คน เป็นตัวแทนของกลุ่มผู้สูงวัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลโดยรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุ 60 ปี – 69 ปี สถานภาพส่วนใหญ่สมรส การศึกษาระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า อาชีพคือ เป็นเจ้าของกิจการ โดยรายได้มาจากตนเอง รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท ส่วนมากอยู่จังหวัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีการเปิดรับสื่อจากทาง ไลน์ เฟสบุ๊ก ดิกต็อก ช่วงเวลาที่เปิดรับสื่อจะเป็น ก่อนเวลา 8.00 น. และ 16.01 น. - 20.00 น. จุดประสงค์ในการเปิดรับสื่อคือ เพื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และหาข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ จำนวนครั้งในการเปิดรับสื่อตั้งแต่ 10 ครั้งขึ้นไป อุปกรณ์ที่นิยมใช้ในการเปิดรับสื่อ คือ โทรศัพท์มือถือ และคอมพิวเตอร์ กลุ่มตัวอย่างให้ความคิดเห็นโดยรวมเกี่ยวกับ ด้านความรู้ความเข้าใจว่า การเปิดรับสื่อนั้นทำให้ได้รับข้อมูลข่าวสาร และแนวทางต่าง ๆ ในการหารายได้เป็นอย่างดี ด้านความรู้สึกรู้สึก การเปิดรับสื่อหลายช่องทาง ทำให้เกิดความหลากหลายในการเข้าถึง และเป็นการเพิ่มช่องทางสำหรับการสร้างรายได้ และยังมีความคิดเห็นว่าเป็นที่รู้จักและมีลูกค้าเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ถือเป็นการประชาสัมพันธ์ให้คนรู้จักตัวตนของเรามากขึ้นด้วย และด้านพฤติกรรม ส่วนมากมีความคิดเห็นว่าการติดต่อขอคำแนะนำจากผู้มีรายได้สูง เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมสร้างรายได้บนเครือข่ายดิจิทัลของตัวเอง

8. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อกับทัศนคติที่มีต่อการสร้างรายได้บนเครือข่ายดิจิทัลของผู้สูงวัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สามารถสรุปประเด็นอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 231 คน ส่วนใหญ่มีอายุ 70 - 79 ปี มีจำนวน 204 คน สถานภาพสมรส มีจำนวน 121 คน ระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรี มีจำนวน 202 คน จำแนกตามอาชีพ มีจำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 27.25 แหล่งที่มาของรายได้ ด้วยตนเอง จำนวน 261 คน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 215 คน จำแนกตามจังหวัดที่อยู่อาศัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 82 คน

จากข้อมูลที่ศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวม มีการรับชมสื่อภาพเคลื่อนไหว ผ่านทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สื่อต่างๆ ที่ผ่านทางออนไลน์ เป็นสื่อสังคมออนไลน์นั้น มีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิต การทำธุรกรรมหลายอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ ทองชูใจ (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดในเครือข่ายสังคมออนไลน์และพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ผลการศึกษพบว่าสังคมออนไลน์ที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่นซีใน กรุงเทพมหานคร โดยผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง สถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรีอาชีพเป็นพนักงานเอกชน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,001 บาท ขึ้นไป การสื่อสารของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดในเครือข่ายสังคมออนไลน์ด้านความน่าเชื่อถือและด้านความชัดเจนมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่นซีในกรุงเทพมหานคร

2. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อกับทัศนคติที่มีต่อการสร้างรายได้บนเครือข่ายดิจิทัลของผู้สูงวัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเลือกเปิดรับสื่อ อื่นๆ ได้แก่ ไลน์ เฟสบุ๊ก ดิกต็อก มีจำนวน 97 คน ช่วงเวลารับสื่อคือ ก่อนเวลา 08.00 น. จำนวน 90 คน วัตถุประสงค์เพื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

จำนวน 78 คน มีจำนวนการเปิดรับสื่อ ตั้งแต่ 10 ครั้งขึ้นไป จำนวน 106 คน อุปกรณ์ที่ใช้งานคือ โทรศัพท์มือถือ จำนวน 89 คน

จากข้อมูลที่ศึกษาพบว่า พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ กลุ่มตัวอย่างโดยรวมมีการเลือกเปิดรับสื่อทางไลน์ เฟสบุ๊ค ดิจิตอล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ไลน์และเฟสบุ๊คเป็นช่องทางการติดต่อสื่อสารที่ได้รับความนิยมมาก เนื่องจากทำให้ติดต่อได้อย่างรวดเร็ว ส่งข้อมูลข่าวสารหรือสื่อต่างๆ ได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมตตา ดีเจริญ บุษบาบรรณ ไชยศรี และ จิณณพัต ตั้งดวงมานิตย์ (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารและ ภาพลักษณ์ที่มีต่อมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความ คิดเห็นต่อการเปิดรับข่าวสารมากที่สุด คือ การได้รับประโยชน์จากข่าวสารต่างๆ ของมหาวิทยาลัย ความถี่ในการ ติดตามสื่อเป็นประจํามากที่สุด ได้แก่ สื่อโซเชียลมีเดีย (เพจเฟซบุ๊ก VU News)

3. ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อการสร้างรายได้บนเครือข่ายดิจิทัลของผู้สูงวัย ในเขตกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อกับทัศนคติที่มีต่อการสร้างรายได้บนเครือข่าย ดิจิทัลของผู้สูงวัย ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับ ปานกลาง พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้เข้าใจ โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง แบ่งเป็นรายข้อพบว่า ระดับมาก ได้แก่ สามารถทำ ความเข้าใจกับข้อมูลต่างๆ ที่นำเสนอผ่านสื่อได้ ระดับปานกลาง ได้แก่ การรับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการสร้างรายได้ จากแหล่งข้อมูลต่างๆ และการเปิดรับสื่อทำให้ท่านได้รับความรู้ เกี่ยวกับการสร้างรายได้มากขึ้น ด้านความรู้สึก โดยรวม ทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง แบ่งเป็นรายข้อพบว่า ได้แก่ การสร้างรายได้บนเครือข่ายดิจิทัล จะทำให้ท่านเป็นที่รู้จักและมี ลูกค้านับเป็นจำนวนมาก รองลงมาคือ การสร้างรายได้บนเครือข่ายดิจิทัลเป็นเรื่องที่ทำได้ง่าย ความสนใจอยากสร้างรายได้ บน เครือข่ายดิจิทัล การเปิดรับสื่อเป็นช่องทางสำคัญที่ทำให้ท่านสามารถสร้างรายได้ของตนเองได้ และการเปิดรับสื่อหลาย ช่องทางจะทำให้เป็น การเปิดโอกาสในการสร้างรายได้ ได้มาก ด้านพฤติกรรม โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับน้อย แบ่งเป็นรายข้อ พบว่า ระดับน้อย ได้แก่ พฤติกรรมวางแผนการสร้างรายได้บน เครือข่ายดิจิทัลของตนเอง รองลงมาคือ พฤติกรรม การวางแผนร่วมกับเพื่อนๆ หรือขอ คำแนะนำจากผู้มีรายได้สูงเพื่อเตรียมสร้างรายได้บน เครือข่ายดิจิทัล และ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ เพื่อหาความรู้เกี่ยวกับการสร้างรายได้เหมาะสม

จากข้อมูลที่ศึกษาพบว่า ทัศนคติที่มีต่อการสร้างรายได้ กลุ่มตัวอย่างโดยรวมมีความคิดเห็นว่า การเปิดรับสื่อ หลายช่องทางทำให้เป็นการเปิดโอกาสในการสร้างรายได้เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะทางสื่อออนไลน์ ซึ่งทำให้เกิดความ สะดวกรวดเร็วในการเข้าถึงข้อมูลหรือทำธุรกรรมต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิสา โชติลดาศิตติกา (2559) ศึกษา งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยด้านทัศนคติและการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ที่มีผลต่อการ ตัดสินใจ ซื้อสินค้าแบบเฉพาะบุคคล (Personalized Products) ผ่านช่องทางออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เลือกซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ เพราะสะดวก รวดเร็ว เนื่องจากการซื้อสินค้ามีช่วงเวลาที่ไม่แน่นอนสามารถทำ ธุรกรรมได้ตลอดเวลาตามที่ต้องการได้

9. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษารายวิจัย

ผลจากการศึกษาการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อกับทัศนคติที่มีต่อการสร้างรายได้บนเครือข่ายดิจิทัล ของผู้สูงวัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยได้ข้อเสนอแนะ คือ กรณีหากมีการทำสื่อเพื่อให้ผู้สูงวัยดู ควรมี

การจัดทำสื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุ โดยคำนึงถึงเนื้อหา เวลา และความสวยงามน่าสนใจ รวมถึงสื่อที่ผลิตนั้นควรสามารถนำไปใช้ในการเผยแพร่ เพื่อเป็นประโยชน์ให้กับตัวบุคคล ชุมชน หรือหน่วยงานต่าง ๆ ได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อกับทัศนคติที่มีต่อการสร้างรายได้บนเครือข่ายดิจิทัลของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป คือ การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างเฉพาะบางเขตเท่านั้น ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่อื่นๆ ด้วย เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่มีความชัดเจนมากขึ้น สามารถนำมาประกอบการวิเคราะห์และสรุปผล เพื่อนำไปใช้ประโยชน์เป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อสำหรับการสร้างรายได้บนเครือข่ายดิจิทัล ให้กับทุกกลุ่มตั้งแต่กลุ่มเยาวชน คนทำงาน ตลอดจนผู้สูงอายุได้

รายการอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2540). *การวิเคราะห์สื่อ : แนวคิดและเทคนิค*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2540). *การศึกษาสื่อสารมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์ (Critical Theory) : แนวคิดและตัวอย่างงานวิจัย*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- การสร้างรายได้ในยุคสมัยใหม่ สำหรับผู้สูงอายุ. (2566, 10 ตุลาคม). *การสร้างรายได้ในยุคสมัยใหม่*. <https://www.depa.or.th/en/article-view/making-modern-for-elderly>.
- ชีสา โชติลาตติกา. (2559). *ศึกษางานวิจัยเรื่อง ปัจจัยด้านทัศนคติและการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าแบบเฉพาะบุคคล (Personalized Products) ผ่านช่องทางออนไลน์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ชานนท์ ศิริธร, วิภาธร จิระประวัติ. (2554). *การเปิดรับสื่อและการยอมรับนวัตกรรมของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์และเจนเนอเรชั่นวาย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เตือนใจ ทองคำ. (2549). *พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ ในอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภัทรา เรืองสวัสดิ์. (2553). *รูปแบบการดำเนินชีวิต และพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ภัทรา สุขะสุนนท์ และคณะ. (2564). *แนวทางการสร้างรายได้แก่ผู้สูงอายุด้วยผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดสมุทรปราการ*. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 24(1), 55-76.
- ภาณุ อดกลั่น. (2551, 4 มีนาคม). *ทฤษฎีการสูงอายุ*. <http://www.bcnu.ac.th/bcnu>.
- มนัสสินี บุญมีศรีสง่า และมินตรา สดชื่น. (2560). *รูปแบบการใช้สื่อโซเชียลมีเดียของผู้สูงอายุในสังคมไทย กรณีศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เมตตา ดีเจริญ, บุษบาบรรณ ไชยศรี และจิณณพัฑ ตั้งดวงมานิตย์. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารและภาพลักษณ์ ที่มีต่อมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา*. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 16(3), 65-89.

ยรรยงค์ มณีวงศ์. (2554, 10 กุมภาพันธ์). *ภาวะสูงอายุ*. <http://sasijommie.blogspot.com/2010/09/blog-post.html>.

เล็ก สมบัติ และคณะ. (2554). *ภาวะสูงวัยอย่างมีคุณภาพประโยชน์กับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในประเทศไทย*. สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงาน ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

วิโรจน์ ทองชูใจ. (2563). *การสื่อสารของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดในเครือข่ายสังคมออนไลน์และพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชันซีในเขตกรุงเทพมหานคร*. [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมมาตร คำชื่นสิน. (2539). *การเปิดรับและความต้องการรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สร้อยตระกูล (ตัวยานนท์) อรรถมานะ. (2541). *พฤติกรรมองค์การ : ทฤษฎีและการประยุกต์*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *เอกสารการนิเทศการใช้แหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียนและชุมชน*. กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). *จำนวนประชากรผู้สูงอายุ*. สืบค้นวันที่ 15 มกราคม 2565. จาก <http://www.nso.go.th/sites/>.

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. (2552, 15 มกราคม). *รายงานผลการประชุมสมัชชา ผู้สูงอายุระดับชาติ ปี 2552 เรื่อง "การดูแลผู้สูงอายุ"*. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

สัญญาทิพย์ เพี้ยนภักตร์ และสุดถนอม รอดสว่าง. (2557). *การเปิดรับสื่อ การจดจำข่าวสาร และการตัดสินใจเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของประชาชนในเขต กรุงเทพมหานคร*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สุชา จันทรเฒ. (2544). *จิตวิทยาพัฒนาการไทยพัฒนาพานิช*.

สุทธยา สมสุข. (2563). *พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ*. วารสารปาริชาติมหาวิทยาลัยทักษิณ, 33(1), 62-77.

Atkin, Charles K. (1973). *Anticipated communication and mass media information seeking public opinion quarterly*. Free Press. Assa.

Ebersole, P., & Hess, P. (1990). *Toward Healthy aging. Human need and nursing response*. Mosby - Year back. Eliopoulos

Eliopoulos, C. (1995). *Manual of Gerontological Nursing*. St. Louis: Mosby ... (1995). Spatial mobility: concepts and methodology. Chaire Quetelet.

Klapper, J. T. (1960). *The effects of mass communication*. Free Press.

Kossuth, P.M. and Bengtson, V. (1988). *Sociological Theories of Ageing : Current Perspectives and Future*. Directions, in Birren, J.E. and Bengtson, V.L. Eds.

Samuel L. Becker. (1978). *Campaign '76 Communication Studies of the Presidential. Campaign. Communication Monographs*, 45(4). 34-46.